Flytt hit!

MÅNEDENS KOMMENTAR

AV KETIL SKOGEN
sosiolog og forsker

■ **FOR** noen år siden hadde en del distriktskommuner en kampanje med slagordet «Flytt hit!». Målet var selvfølgelig å stoppe befolkningsnedgangen, særlig gjennom å henvende seg til yngre mennesker – både utflyttede med røtter i bygda og andre. Jeg har ikke sett akkurat denne kampanjen på en stund, men mange kommuner jobber fortsatt hardt med å markedsføre seg overfor potensielle nye innbyggere. En fellesnevner ser ut til å være nærhet til natur og gode muligheter for friluftsliv. Men hva skal egentlig det bety?

At bygda byr på fine skiløyper er vel og bra, men det har man sannelig også i Oslo.

■ **ALLEREDE** her må vi ta en avstikker: Jeg driver en del med foto og har skaffet meg en drone med veldig bra kamera. Fugleperspektivet viser naturen på en helt ny måte. Et av favorittmotivene mine er den flotte elva Hovda på grensen mellom Stor-Elvdal og Åmot i Østerdalen. Den ble reddet fra kraftutbygging i tolvte time, da Olje- og energidepartementet overkjørte NVE og opphevet konsesjonen som var gitt. Det hadde de god grunn til. Dronebildene mine viser – enda tydeligere enn de hundrevis av fotografiene jeg har tatt før – hvilken fantastisk vassdragsnatur vi har med å gjøre. Det er dype kløfter med bratte vegger, ofte med dramatiske stryk, og med den typiske vegetasjonen som er avhengig av fosserøyk. Langs elva, og særlig i bratte partier, er det mye gammel skog. Slik skog er også sjelden nå, og har sitt eget mylder av truede arter som trenges sammen på mindre og mindre flater.

■ **DET** ble nei til utbygging i siste liten. Men elva er ikke varig vernet, og det er heller ikke gammelskogen i skråningene. Hvem vet hva som kan skje i framtida? Da kampen om utbygging sto på, inntok kommunepolitikerne en velkjent rolle: Som forkjempere for utnyttelse av naturressurser, med håp om inntekter til grunneiere og en og annen arbeidsplass i tillegg. I en region preget av massiv kraftutbygging fra før, samt store arealbeslag fra Forsvaret og ekspansiv satsning på nye hyttebyer, var argumentet at det er naturvern som truer lokal utvikling. Her var utbyggingsforkjemperne i godt selskap, for dette er en innstilling som gjennomsyrer de politiske miljøene i Distrikts-Norge.

■ **UTNYTTELSE** av naturressurser som grunnlag for et stort antall arbeidsplasser tilhører en svunnen tid. Selv om slik utnyttelse fortsatt er økonomisk viktig, har den teknologiske utviklingen gjort sysselsettingen til en skygge av seg selv. Skogbruket er et drastisk eksempel: Massiv naturpåvirkning, men minimalt med arbeidsplasser, i skarp kontrast til situasjonen for 50 år siden. Folketallet i norske bygder, da det var på topp, hang i høy grad sammen med ressursutnyttelse og manuelt arbeid. Men som den svenske blueskjempen Peps Persson sang i min ungdom: «Dom dagarna dom kommer aldrig tillbaka, nej, dom tiderna dom er forbi.» Ungdommen kommer ikke strømmende for å jobbe i primærnæringer (eller på helautomatiserte kraftverk), den saken er klar.

Hvorfor skulle de da komme? Det kan selvsagt være ulike grunner, men mange har det til felles at fleksibiliteten i moderne arbeidsliv må utnyttes. Det er ikke lenger nødvendig for alle å møte opp på arbeidsplassen hver dag.

Det er vanskelig å forestille seg at det er kulturtilbudet eller et mangfoldig lokalt arbeidsmarked som skal lokke folk fra urbane strøk til å bosette seg i distriktene. At det er fine skiløyper er bra, men fine skiløyper har man sannelig også i Oslo. Barna kan spille fotball like bra i små kommuner som i større, men heller ikke bedre. Og slik kunne jeg fortsette.

■ **OM** man ser nøkternt på det, er det vanskelig å forestille seg at det kan være annet enn de store – og forhåpentligvis intakte – naturområdene som gjør at slike kommuner kan appellere til nye befolkningsgrupper. Men hvis ikke dette fortrinnet skal skusles vekk, må naturen tas vare på. De som velger å flytte ut av byen for å komme nærmere naturen, verdsetter ofte at denne naturen har et villmarkspreg. Om det skal drives reiselivsutvikling, er det også her – og egentlig bare her – at de fleste små kommuner har noe å slå i bordet med. Mitt tips er at flere kraftverk i hvert fall ikke vil gjøre susen.

For å si det på en annen måte: Hvis folk ønsker å bo i en kommune som ligner på Lørenskog, er det mye mer praktisk å flytte til Lørenskog: Stort og variert arbeidsmarked, veldig nær Oslo og kort vei til Østmarka med skiløyper og fiskevann – og til og med ulv. Små distriktskommuner kan aldri konkurrere med Lørenskog om å være Lørenskog, de må finne sine egne fortrinn.
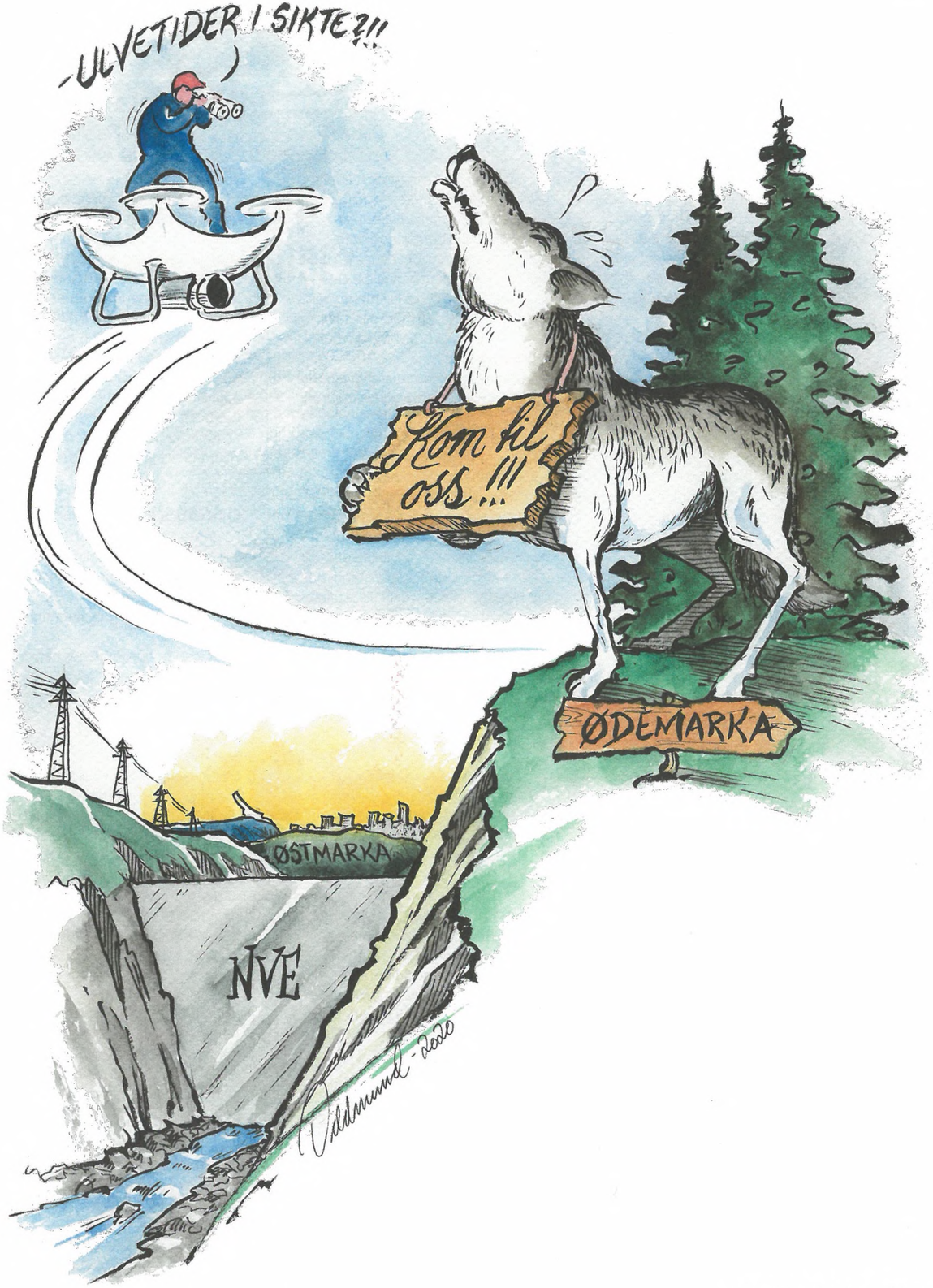
■ **DE** to kommunene som deler på Hovda, har ikke startet noen offensiv for å verne den unike elva. Vi ser ikke snurten av markedsføring der dens nærhet til fantastiske Hemmeldalen naturreservat framheves. Vi får vel tro at Hovda er trygg nå (bank i bordet!), men det er ikke fordi lokale politikere har sett dens verdi – annet enn for kraftforsyningen. Sjelden har uttrykket «å sage over den greina man sitter på» vært mer betimelig – og med en ironisk, bokstavelig snert.